

Dostępność

WIEDZA W PIGUŁCE

Prawa człowieka są uniwersalne — wszyscy mamy równe prawa. Dotyczy to, oczywiście, także osób niepełnosprawnych. Są różne rodzaje niepełnosprawności: ruchowa, wzrokowa, słuchowa i intelektualna. Ze względu na te różne ograniczenia prawa człowieka są inaczej realizowane.

Podobne lub takie same problemy mają osoby z różnymi wadami wzroku, pracujące przy złym oświetleniu, niemające dostępu do głośników lub słuchawek, dyslektycy i obcokrajowcy nieznający języka oraz korzystające z komputera bez użycia myszki. Nie chodzi więc o to, że ktoś jest niepełnosprawny, tylko o to, że nie ma dostępu do treści.

Każdy z nas jest inny, co oznacza, że każdy inaczej uczestniczy w życiu społecznym i odbiera informacje. Projektowanie uniwersalne dąży do zniesienia wszystkich barier, które przeszkadzają w dostępie do treści. Budynki i urządzenia są projektowane z myślą o wszystkich użytkownikach. W internecie pomocne są „Wytyczne dotyczące dostępności treści internetowych” (WCAG). To zbiór wskazówek, które pomagają uniknąć błędów w tworzeniu treści na stronach www.

12 wytycznych pogrupowano, przyporządkowując je 4 zasadom dostępności treści:

- zrozumiałość — teksty są czytelne i łatwe w odbiorze; interfejs jest intuicyjny i logicznie zbudowany; trudno popełnić błąd przy jego obsłudze
- bez przeszkód w obsłudze — strona jest możliwa w obsłudze przy użyciu klawiatury; nie ma limitów czasowych w korzystaniu z serwisu; sekcje na stronie mają jednoznaczne tytuły i są logicznie podzielone; można pominąć szkodliwe dla wzroku i słuchu komunikaty
- postrzegalność zmysłowa — treść ma swój odpowiednik: obrazom i filmom towarzyszą opisy tekstowe, głosowe, napisy, tłumaczenia na język migowy; prezentacja (zarówno kształt graficzny, jak i styl) treści nie wpływa na odbiór; informacje pierwszoplanowe nie zlewają się z tłem
- solidne wykonanie — treść jest eksponowana za pomocą najnowszych technologii uwzględniających wytyczne dotyczące dostępności; do treści można dotrzeć różnymi drogami (urządzenia, oprogramowania)

Kiedy te wskazówki nie są uwzględnione, treść nie jest dostępna dla wszystkich. Jak najczęściej korzystaj z tych wskazówek, kiedy tworzysz jakieś informacje i wrzucasz je do sieci. Pozwoli to pokonywać bariery.

POMYŚL NA LEKCJĘ

Różne grupy użytkowników, korzystając z mediów i internetu, napotykają różne bariery. Niektóre treści są dla nich z różnych powodów niedostępne. Te grupy użytkowników to np. osoby niepełnosprawne, czy mające trudności ze zrozumieniem. Na zajęciach uczestnicy i uczestniczki zastanowią się nad rodzajami barier dla poszczególnych grup, będą mogli doświadczyć ograniczeń, z jakimi się spotykają osoby niesłyszące i niewidzące, poszukają rozwiązań dla sytuacji, które mogą zaistnieć w szkole.

Cele operacyjne

Uczestnicy i uczestniczki:

- potrafią rozpoznać podstawowe bariery dla różnych użytkowników;
- potrafią rozpoznać treści niedostępne dla osób niepełnosprawnych;
- doświadczają ograniczeń, jakie spotykają osoby niepełnosprawne korzystające z internetu.

Przebieg zajęć

1.

Czas: 10 min
Forma: burza mózgów, rozmowa
Pomoce: tablica, kreda

Zapytaj grupę, jakie znają osoby, które mogą natknąć się na bariery w używaniu internetu? Zapisuj wszystkie pojawiające się odpowiedzi. Na tablicy powinny się znaleźć: osoby niewidzące, niesłyszące, mające trudności ze zrozumieniem, osoby z trudnościami ruchowymi. Jeśli się nie pojawiają, zapytaj o nie. Zapytaj grupę, jakie bariery napotykają te osoby. Dopisuj odpowiedzi na tablicy. Stwórzcie w ten sposób mapę myśli.

2.

Czas: 20 min
Forma: dyskusja
Pomoce: filmiki, komputer z rzutnikiem

Ćwiczenie ma na celu pokazanie barier, jakie spotykają osoby niepełnosprawne. Wyświetl jeden z filmików nr 1 przy wyłączonym dźwięku, zapytaj grupę, co zobaczyli, co wiedzą o sytuacji, czego nie wiedzą. Następnie pokaż jeden z filmików nr 2 bez obrazu, tylko z dźwiękiem. Zapytaj grupę, jak myślą, o czym był filmik? Co się mogło wydarzyć? Kto wystąpił w filmiku?

3.

Czas: 15 min
Forma: praca w grupach, prezentacja
Pomoce: wydrukowana karta pracy „Przypadki”

Podziel uczestników i uczestniczek na grupy 4-osobowe. Każdej grupie daj **kartę pracy „Przypadki”** i poproś o zastanowienie się nad odpowiedziami. Kiedy grupy skończą, przeczytaj opis pierwszej sytuacji i poproś po kolei grupy o prezentację ich rozwiązania. W ten sposób przeanalizujecie wszystkie sytuacje.

Ewaluacja

Czy po przeprowadzeniu zajęć uczestnicy i uczestniczki:

- potrafią rozpoznać podstawowe bariery dla różnych użytkowników?

[Otwórz wideo w serwisie YouTube]

„Róża” – relacja z premiery filmu, Kulisy kultury, źródło: <http://www.youtube.com/watch?v=NWJJqahM7Aw>, licencja CC BY.

- potrafią rozpoznać treści niedostępne dla osób niepełnosprawnych?
- doświadczają ograniczeń, jakie spotykają osoby niepełnosprawne korzystające z internetu?

Opcje dodatkowe

Ćwiczenie 2 możesz rozszerzyć o próbę pokonania ograniczeń:

Filmik 1. Poproś jedną osobę, żeby odczytała listę dialogową.

Filmik 2. Poproś jedną osobę, żeby oglądała film na ekranie monitora i opisywała, co się dzieje, podczas gdy reszta grupy słucha tylko dźwięku.

Zamiast ćwiczenia 2, jeśli nie masz dostępu do komputera z rzutnikiem.

Podziel uczestników i uczestniczki na grupy 4-osobowe. Każdej grupie daj **kartę pracy „Tekst”**. Powiedz, że według internetowego narzędzia do mierzenia stopnia skomplikowania tekstu, ten tekst wymaga wyższego wykształcenia, żeby w pełni go zrozumieć. Poproś grupy o zmienienie tekstu tak, żeby uczeń i uczennica szkoły podstawowej mogli go zrozumieć.

MATERIAŁY

Karta pracy „Przypadki”

Karta pracy „Tekst”

Film nr 1 – do oglądania z wyłączonym dźwiękiem.

Film nr 2 – do oglądania z wyłączonym obrazem.

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Spośród poniższych użytkowników zaznacz tych, dla których pewne treści w internecie są niedostępne.

☒ osoby niewidome

☐ sportowcy

☒ osoby niesłyszące

☐ osoby bardzo wysokiego wzrostu

☐ osoby nieśmiałe

[\[Otwórz wideo w serwisie YouTube\]](#)

Wisła sucha jak pieprz, WeAre.PL, źródło: http://www.youtube.com/watch?v=w2sgW_1rEII, licencja CC BY.

[\[Otwórz wideo w serwisie YouTube\]](#)

Zapowiedź: NIC na usługach cywilizacji, Realizacja - Mirosław Bartold, Michał Libe-
ra; Kawiarnia Naukowa Festiwalu Nauki, źródło: <http://www.youtube.com/watch?v=ybSMKW9k5SA>, licencja CC BY.

[\[Otwórz wideo w serwisie YouTube\]](#)

Masz wiadomość, Reżyseria - Karol Komorowski, źródło: <http://www.youtube.com/watch?v=20biP002Qnc>, licencja CC BY.

- ☒ osoby z niskim wykształceniem
- ☐ blondyni
- ☒ daltoniści
- ☒ osoby korzystające z internetu przez telefon komórkowy
- ☐ osoby poruszające się na wózku
- ☒ osoby niemające głośników ani słuchawek
- ☒ osoby niekorzystające z myszki
- ☐ osoby mające dużo przyjaciół
- ☒ osoby słabo znające język
- ☐ mieszkańcy Wielkopolski
- ☒ osoby niepełnosprawne intelektualnie

Zadanie 2.

Przyporządkuj użytkowników do treści, które mogą być dla nich niedostępne.

Treści:

Kategorie:

- specjalistyczny artykuł o budowie elektrowni jądrowych
- film przyrodniczy
- animowana strona

Użytkownicy:

Elementy do przyporządkowania:

- osoby niewidome [rozwiązanie: artykuł film strona]
- osoby niesłyszące [rozwiązanie: film]
- osoby z niskim wykształceniem [rozwiązanie: artykuł]
- daltoniści [rozwiązanie: film strona]
- osoby korzystające z internetu przez telefon komórkowy [rozwiązanie: film strona]
- osoby niemające głośników ani słuchawek [rozwiązanie: film]
- osoby nie korzystające z myszki [rozwiązanie: strona]
- osoby słabo znające język [rozwiązanie: artykuł]
- osoby niepełnosprawne intelektualnie [rozwiązanie: artykuł]

SŁOWNICZEK

- **język migowy:** język, którym posługują się osoby głuche, przekazuje znaczenia za pomocą gestów. Język migowy jest odrębny od języków narodowych, ma np. swoją własną gramatykę.
- **interfejs:** część systemu operacyjnego odpowiedzialna za komunikowanie się z użytkownikiem. Interakcja ta może odbywać się za pomocą tekstu i klawiatury, grafiki i kursora lub ruchów palca na ekranie – przetwarzane są sygnały użytkownika i maszyny.

CZYTELNIA

- Narodowy Instytut Audiowizualny, **Wprowadzenie do audiodeskrypcji**, [online], [dostęp: 15.02.2013], Dostępny w Internecie: <http://www.nina.gov.pl/digitalizacja/strategie-i-technologie/artyku%C5%82/2011/06/21/wprowadzenie-do-audiodeskrypcji>.
- Fundacja Widzialni, [dostęp: 15.02.2013], <http://widzialni.eu/index.php?p=m&idg=in>, 193.
- Paszkiewicz Dominik, **Podręcznik na temat dobrych rozwiązań w projektowaniu dostępnych serwisów internetowych** [PDF], [dostęp: 15.02.2013], Dostępny w Internecie: http://dostepnestrony.pl/wp-content/uploads/2012/02/Dostepnosc_serwisow_internetowych-PODRECZNIK11.pdf.
- film **Dostępne Strony – (Nie)pełnosprawny dostęp do internetu** [online], [dostęp: 19.02.2013], Dostępny w Internecie: <http://dostepnestrony.pl/film-dostepne-strony-niepelnosprawny-dostep-do-internetu/>.

Tekst: Joanna Ruta Baranowska, scenariusz: Weronika Paszewska, konsultacja merytoryczna: Jacek Zadrozny. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/dostepnosc/>.

Publikacja dofinansowana ze środków Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe.

Podstawa programowa:

Wiedza o społeczeństwie, III poziom edukacyjny

Cele kształcenia

IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.

Nowa podstawa programowa:

Wiedza o społeczeństwie, IV-VIII klasa

Treści nauczania

Uczeń uzasadnia, że godność człowieka jest podstawą różnych systemów moralnych; wyjaśnia, że jest ona źródłem powszechnych, przyrodzonych, nienaruszalnych i niezbywalnych wolności i praw człowieka; analizuje sformułowania preambuły Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka.

Wiedza o społeczeństwie, liceum i technikum

Treści nauczania

odróżnia tolerancję od akceptacji; wyjaśnia, jak tworzą się podziały w społeczeństwie na „swoich” i „obcych”; rozpoznaje przyczyny, przejawy i skutki nietolerancji i stygmatyzacji oraz przedstawia możliwe sposoby przeciwdziałania się tym zjawiskom.

Wychowanie do życia w rodzinie, liceum i technikum

Treści nauczania

rozumie, że osoby z niepełnosprawnością mogą być kolegami i przyjaciółmi; świadomie korzysta ze środków społecznego przekazu.

Informatyka, liceum i technikum

Treści nauczania

objaśnia konsekwencje wykluczenia i pozytywne aspekty włączenia cyfrowego; przedstawia korzyści, jakie przynosi informatyka i technologia komputerowa osobom o specjalnych potrzebach.